

Jan Měšťák, Hana Raková, Soňa Štroblová

Estetická medicína a krása člověka

 GRADA®

Vnější krása je o to cennější, oč více vnitřní krásy skrývá.

WILLIAM SHAKESPEARE

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Měšťák, Jan, 1944-

Estetická medicína a krása člověka / Jan Měšťák, Hana Raková, Soňa Štroblová. -- Vydání 1..
-- Praha : Grada, 2023. -- 1 online zdroj

ISBN 978-80-271-6834-7 (online ; pdf)

* 572.5.024 * 111.85 * 159.9 * 101 * 304 * 617-089.844 * 616-085-007.71 * 17 * (437.3) *
(048.8:082)

- fyzická krása -- psychologické aspekty
- krása -- filozofické pojetí
- krása -- sociální aspekty
- plastická chirurgie -- Česko
- estetická medicína
- estetická medicína -- etické a morální aspekty
- kolektivní monografie

617 - Ortopedie. Chirurgie. Oftalmologie [14]

Jan Měšťák, Hana Raková, Soňa Štroblová

Estetická medicína a krása člověka

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Doc. MUDr. Jan Měšťák CSc.
MUDr. Hana Raková, MBA
PhDr. Soňa Štroblová

Estetická medicína a krása člověka

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401
www.grada.cz
jako svou 8798. publikaci

Odpovědná redaktorka Eva Sečová
Grafická úprava Antonín Plicka
Návrh a zpracování obálky Antonín Plicka
Fotografie z archivu autorů

Počet stran 104
Vydání 1., 2023
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2023

ISBN 978-80-271-6835-4 (ePub)
ISBN 978-80-271-6834-7 (pdf)
ISBN 978-80-271-3338-3 (print)

Obsah

Úvod	7
Krása	9
Krása v průběhu věků	11
Rozličné kultury, odlišné zvyky	13
Mužská krása	15
Jak a proč stárneme	17
Historie plastické chirurgie	19
Vývoj plastické chirurgie v Československu	20
Estetická chirurgie	23
Zlatý řez	27
Výběr pracoviště a estetického chirurga	29
Invazivní metody estetické chirurgie	31
Facelifting	31
Operace horních a dolních očních víček – blefaroplastika	33
Operace nosu – rinoplastika	35
Operace odstálých ušních boltců – otoplastika	40
Chirurgické úpravy prsou	40
<i>Několik slov k implantátům</i>	40
<i>Zvětšení prsou – augmentace</i>	41
<i>Zmenšení prsou – redukce</i>	44
<i>Modelace povislých a ochablých prsů</i>	44
<i>Modelace prsů s implantáty</i>	44
<i>Korekce asymetrie prsů</i>	48
<i>Rekonstrukce prsu</i>	48
Estetické výkony na bříše	51
<i>Abdominoplastika, miniabdominoplastika</i>	51
<i>Liposukce</i>	56
Chirurgické rozšíření rtu	58
Komplikace v estetické chirurgii	60
<i>Neúspěšné operace kosmetických vad a jejich řešení</i>	64
<i>Nečekaná komplikace estetické chirurgie současnosti – pitný režim</i>	71

Neinvasivní metody estetické medicíny	75
Zdravá pleť je krásná	76
Lasery v estetické medicíně	77
<i>Kožní výrůstky – Erbium: YAG laser</i>	<i>78</i>
<i>Omlazení pokožky – CO₂ laser</i>	<i>78</i>
<i>Odstranění rozšířených žilek a ostatních cévních lézí, rejuvenace pokožky –</i>	
<i>Vbeam laser</i>	<i>80</i>
<i>Akné – Laser Smoothbeam</i>	<i>83</i>
<i>Pigmentové skvrny – Laser AlexTriVantage</i>	<i>83</i>
<i>Tetování – Laser AlexTriVantage</i>	<i>83</i>
<i>Epilace – Alexandritový pulsní laser</i>	<i>87</i>
Botulinumtoxin (BTX)	87
Kožní implantáty – výplňové materiály	89
Mezoterapie	91
Mezonitě	93
Drobná chirurgie	93
Komplikace neinvasivní a poloinvasivní estetické medicíny	93
Závěrem	97
Slovo o autorech	99

Úvod

Estetická chirurgie je úzce spjatá s oborem plastické chirurgie, jehož je nedílnou součástí. Na rozdíl od oboru plastické chirurgie, který se zabývá řešením vrozených a získaných vad, jako jsou obličejové rozštěpy, vrozené vady končetin a genitálu, kožní a jiné nádory, úrazy obličeje a končetin, poúrazové stavy či popáleniny, estetická chirurgie řeší kosmetické vady, které mohou být buď vrozené, nebo získané.

V posledních desetiletích dochází k mimořádnému rozmachu estetické chirurgie vlivem stále širšího uplatňování moderních pomůcek a prostředků v každodenní praxi, využívání endoskopické techniky operování, implantátů, laserové terapie, různých druhů liposukcí s odsáváním tuku z rozličných částí těla a podobně. Nemalou úlohu zde hraje také medializace a samozřejmě rozrůstající se počty pracovišť estetické chirurgie, která nabízejí svoje služby při řešení širokého spektra kosmetických vad.

Úkolem estetické chirurgie je řešit kosmetické vady, ať již jsou vrozeně podmíněné, nebo vzniklé v průběhu života, kterými se člověk z hlediska vzhledu liší od všeobecně uznávaného normálu či ideálu krásy a estetického vnímání. Jejím posláním je zbavit člověka pocitu odlišnosti od jiných a vrátit mu narušenou sebedůvěru a sebevědomí. Jeden z nejvýznamnějších estetických chirurgů, primář MUDr. Karel Fahoun, DrSc., nazval estetickou chirurgii v přeneseném slova smyslu psychochirurgií. A každý, kdo se estetické chirurgii věnuje, může tento příměr jenom potvrdit.

Estetická chirurgie je obor, který přináší hodně radosti, ale často i zklamání. V každodenní praxi se setkáváme se situacemi, kdy s vnitřním uspokojením přijímáme výsledky své práce a současně probdíme noci v nejistém očekávání dnů následujících. Lze říci, že čím více má plastický chirurg odoperováno, tím méně je zatížen nejistotou dobrého výsledku. I proto zde platí nepsané pravidlo správné volby operatéra. Estetický chirurg by neměl provést technickou chybu při operování žádné kosmetické vady. Musí zvolit takovou strategii operace, jež pacientovi prospěje a neškodí mu. A odmítnout ty pacienty, kteří operaci nepotřebují, a především ty s nereálnými očekáváními. Nikdy však nesmí ekonomický profit převážit nepotřebnost operace.

V estetické chirurgii by měla vždy platit zásada, že pooperační výsledek by měl být co nejpřirozenější, aby nikdo z pacientových blízkých nepoznal, že podstoupil operaci kosmetické vady, pokud o tom nebyl předem informován. To by mělo být respektováno u operací nosu, ale také obličeje, víček, rtů... Je rovněž důležité informovat pacienta, že úspěšnost či neúspěšnost operace nezávisí pouze na estetickém chirurgovi, ale že končený výsledek může ovlivnit řada okolností, které jsou nepředvídatelné a předem nezjistitelné. I přes některé komplikace v pooperačním průběhu můžeme jednoznačně potvrdit, že operace kosmetických vad přináší zvláště ženám velké uspokojení z pocitu jakéhosi znovunabytí v průběhu života ztraceného nebo vrozeně nevytvořeného sebevědomí.

Jan Měšťák

Krása

Jan Měšťák, Soňa Štroblová

Hodnocení krásy má ryze subjektivní charakter a každý jedinec ji proto vnímá jinak. Proto žena, která není prvoplánově krásná, nás může oslovit více než jiné krásnější ženy, protože má pro nás charisma a osobní kouzlo. Líbí se nám její držení těla i chůze, je vřelá, empatická, zkrátka okouzující. Naproti tomu se častokrát setkáváme s ženami, které příroda obdařila nevšední fyzickou krásou, pravidelností rysů, které však působí studeně až chladně a pro nás nepřítažlivě. Žena musí mít bezesporu určité rysy krásy, aby se nám líbila. A pokud pro nás taková žena existuje, potom k povýšení našeho prvního dojmu už pouze stačí, aby byla přiměřeně inteligentní, skromná, osobnostně pokorná a také svým způsobem sebevědomá. Protože právě dostatečné sebevědomí dokresluje osobnost ženy. Osobnost, která nachází své uplatnění v profesním, společenském i osobním životě. A nelze zde nepřipomenout také šarm ženy. Není to dokonalý make-up, tvář bez vrásek nebo luxusní róba, které ženu zdobí nejvíce. Je to zvláštní jiskra, osobní kouzlo, jedinečná přitažlivost. Šarm je důvod, proč muž dá přednost jedné ženě před mnoha dalšími.

Z pohledu **plastického chirurga** je jakýmsi nepsaným pravidlem, podpořeným chirurgickou praxí, že žena je mnohem citlivější a zranitelnější na jakékoli nepříznivé projevy související s krásou jejího těla i obličeje než muž. Týká se to nejen některých vrozeně podmíněných vad, ale i tělesných změn, které vznikly v průběhu mateřství či pozdějším věku. Přesvědčivě to dokládá naprostá převaha žen, které jsou vyšetřovány v našich ordinacích se žádostmi o korekce kosmetických vad, ve srovnání s relativně skrovným počtem vyšetřovaných mužů. Je až neuvěřitelné, jak žena po smysluplné operaci kosmetické vady vnitřně rozkvetne, jak je najednou plná optimismu a elánu a jak její partnerský i rodinný život nabývá zcela jiné dimenze. Ne nadarmo se o estetické chirurgii hovoří jako o psychochirurgii. A to pro ženy platí dvojnásobně.

Vliv krásy na naši psychiku si uvědomovali již staří Asyřané, Egypťané, Řekové či Římané, ale i velmi primitivní společnosti dovedly krásu rozpoznat a vnímat. Touha po harmonii a symetrii existuje tak dlouho, jak dlouho existuje lidský rod. První primitivní vyobrazení ženy – *Věstonická venuše* – neoslavuje sice její krásu, ale spíše její plodnost, avšak i tato 20 000 let stará soška je vytvořena velmi symetricky.

Kromě krásy vnější, fyzické, rozlišujeme u člověka také něco, čemu říkáme **atraktivita**. Nižší tvorové atraktivitu pravděpodobně nevnímají, jde spíše o pudovou záležitost. Některí lidé nejsou vyloženě krásní, a přesto jsou atraktivní. Mnoho lidí považuje za atraktivní například Barbru Streisandovou, Jean-Paul Belmonda, Davida Nivena a jistě i celou řadu dalších. Přitahují je svým výrazem, laskavostí, způsobem řeči, pohybu, svým projevem. Říkáme o nich, že jsou přitažliví, že mají charisma, esprit, sex-appeal. Snad se u těchto lidí projevuje právě to, čemu říkáme krása vnitřní.

Oscar Wilde řekl: „Krása má tolik významů jako člověk nálad. Je symbolem symbolů.“
Může být ohromující, tajemná, nepopsatelná a nezapomenutelná, ale také pomíjivá,

pobuřující a často i nemilosrdná. Je to abstraktní pojem, se kterým se setkáváme v mnoha oblastech lidského života. V postmoderním světě je krása každodenně diskutovaným tématem, je součástí rozhovorů ve veřejném i osobním životě a pro svoji nedosažitelnost často bývá nejen radostí, ale i trápením. V průběhu času procházel obraz člověka několika etapami a v různých obdobích svět vyznával krásu, která podléhala dobově přísným a nekompromisním pravidlům, často vyjádřeným přesnými mírami. Charles Darwin napsal: „Kdyby byli všichni stejní, krása by neexistovala.“

Sociobiologové a evoluční psychologové často zdůrazňují, že navzdory proměnlivosti ideálu fyzické krásy existují napříč kulturními a historickými epochami vlastnosti, které jsou za krásné pokládány všeobecně. Tato skutečnost je podle biologů dokladem toho, že mezi určitými tělesnými znaky a lidskou krásou existuje přirozené spojení. Svou teorii nazývají „evoluční teorií sexuální přitažlivosti“ a zakládají ji na faktu, že fyzická krása je znakem dobrého zdraví, mládí a plodnosti. V procesu rozmnožování pak krása hraje reprodukční funkci tím, že mezi partnery vyvolává sexuální přitažlivost. Cit pro krásu se během evoluce lidského rodu stal vyvinutým mechanismem pro vyhledávání vhodného partnera nebo partnerky. Proto muže automaticky vzrušují ty části ženského těla, které signalizují plodnost, mládí a zdraví. Ženy si naopak volí partnera nejen podle jeho zdraví, ale i schopnosti zaopatřit dobrý život pro ně i jejich potomstvo.

Cit pro krásu je společný všem lidem a je chápán jako jeden z vrozených instinktů. Stojí proto nad všemi historickými i kulturními změnami, které pouze modifikují její symetričnost a souměrnost. Vychází tak otázka, co by nám připadalo krásné, kdybychom mohli odmítnout kulturní konstrukt a obdivovali pouze zdravá a mladá těla, nebo i těla stará, ale symetrická. Pokud bychom proto přijali základní předpoklad sociobiologie, že přirozeně preferujeme, a tedy považujeme za krásná ta těla, která nesou znaky zdraví, síly a plodnosti, pak by naše současná společnost měla uctívat spíše těla plných a oblých tvarů, než ta příliš hubená a často vinou rozličných diet i nemocná, jež nám prostřednictvím masmédií prezentuje současný módní průmysl.

Představa o tom, co je krásné, se stále mění a každá doba si vytváří svůj vlastní typ a vlastní podobu toho, co považuje za krásné. Souvisí to vždy právě s všeobecně přijímaným způsobem života, hospodářskými i společenskými poměry a názorem každého jednotlivce. Jak píše Umberto Eco ve své knize *Dějiny krásy*: „Existují věci, které si zaslouží náš obdiv nezávisle na touze, již při setkání s nimi zakoušíme.“ A právě proto, především díky zachovalým uměleckým dílům, můžeme historické pojetí krásy v různých zemích a obdobích uchopit a pochopit.

Lidské tělo je dvoustraně relativně souměrné. Pro ověření tohoto tvrzení se koneckonců stačí podívat do zrcadla. Naše těla jsou vytvořena s neuvěřitelnou precizností a matematickou přesností. Například obličej je na milimetr přesně a pravidelně rozdělen na stále se opakující poměry, ale **každá polovina obličeje i celého těla, je lehce odlišná. Tyto odlišnosti však prakticky z pohledu celku nevnímáme, protože jsou pro nás zcela běžné.** Ale pokud bychom například samostatně vyfotografovali pouze levou polovinu obličeje a pro druhou polovinu využili zrcadlový obraz téže fotografie, nově vzniklý obličej by byl zcela odlišný od obličeje původního.

Krása v průběhu věků

Jan Měšťák, Soňa Štroblová

*Čas nelze předběhnout, i kdyby se nám to
často velmi líbilo a hodilo.*

JAN MAREK

Nahlédneme-li do *Starého zákona*, tak ženy byly vnímány především jako nástroje stvoření. Jakmile byl patriarcha Abrahám označen za otce izraelského národa, stalo se prvořadou povinností žen plození. Některé biblické ženy byly sice obdivovány pro svou krásu, věrnost či rozumnost, nebo dokonce pro svou odvahu, avšak z celkového hlediska bylo jejich největší zásluhou mateřství.

Přesto však již v době prehistorické, jak známe z knihy *Genesis*, byla například Eva uctívána nejen jako matka lidské rasy, ale také jako archetyp ženy pokušitelky. Již tehdy se velký význam přikládal ňadrům, jako určujícímu atributu ženství, který byl střídavě označován dobrými a zlými přívlastky. Tam, kde převládal „špatný“ model, se ňadra stávala nástrojem pokušení, a dokonce i agrese. Z tohoto pojetí vycházel nejen autor knihy *Genesis*, ale i hebrejský prorok Ezechiel, jenž přirovnával hebrejská města Jeruzalém a Samaří k „nestydatým děvkám s hršíšnými prsy“. Totéž platilo i pro Shakespeara, když stvořil hrůznou postavu Macbetha.

V dnešní době jsou prsa pro většinu z nás, a zejména pro muže, erotickým symbolem. Nicméně tento sexualizovaný pohled není v žádném případě univerzální. V mnoha odlišných kulturách Afriky a jižního Tichomoří, kde ženy chodí s nezakrytými ňadry od nepaměti, nezískala prsa nikdy převážně erotický význam, jako je tomu v Evropě a Severní Americe. Francouzský básník Stéphan Mallarmée všechny výše jmenované erotické symboly kultur trefně pojmenoval „skrytá erotika“.

Na základě mnohaletých zkušeností s vyšetřováním prsů u žen je zřejmé, že pro něžné pohlaví jsou prsa spíše symbolem ženství. Svědčí o tom žádosti klientek o jejich úpravu pro pocit vlastní nedokonalosti a rozhodné odmítání jakéhokoliv nátlaku ze strany mužů, kteří krásu a sex-appeal žen spatřují komplexněji a v něčem jiném.

Z **doby kamenné** se nám zachovalo jedno z nejstarších zobrazení ženského těla v podobě *Věstonické venuše*, sošky s velkými ňadry a plným břichem bez konkretizace obličeje, protože žena v té době byla udržovatelkou rodu s významným postavením v kmeni.

Antika opěvovala soulad harmonie těla a duše, **kalokagathii**, která se stala součástí každodenního života. Dochovalo se sice mnoho soch, jež zobrazují krásu žen, ale v antickém Řecku byla zobrazována především dokonalá atletická těla mužů. Krásná žena musela být podle řeckých představ také duchaplná, vzdělaná a dokonale zdravá. Platón přinesl komplexnější pohled na krásu, ze kterého se vyvinula idea krásy jako harmonie úměrnosti jednotlivých částí lidského těla a jakési záře, kterou vnímáme v podobě charismatu.

Jak **středověká kultura** obecně, tak gotické umění zavrhovaly výraznou péči o tělesný vzhled. Ženské tělo nebylo nijak opěvováno a krásu byla vnímána spíše ve spojení s důbalem. Filozofové a teologové, kteří se ve středověku zabývali krásou, neměli mnoho důvodů starat se o krásu ženskou, přesto se ve výkladu *Písň písni* můžeme setkat s popisem toho,

jak by měla vypadat ženská ňadra: „Krásné jsou prsy, jež vyčnívají jen málo a jsou lehce vzvednuté... , sevřené, ne však stěsnané, měkce spoutané, aniž by se volně vlnily.“ S tímto ideálem se často setkáváme ve výtvarných dílech, například u obrazu Raffaela Santiho *Madona s dítětem*, Botticelliho *Zrození Venuše* nebo u mnoha dam na miniaturách v rytířských románech, které stojí v protikladu k dnešnímu trendu dívek a mladých žen nechat si plastickým chirurgem za využití extrémních implantátů vytvarovat zcela nepřírozená prsa.

Kantickému přístupu k tělu se vrací **renesance**. V **15. a 16. století** se rozběhl výjimečný proces, kdy se ženský vzhled a jeho estetická nadřazenost stávají předmětem obdivu. Dnes jsme přímými dědici tohoto vývoje.

Pokusíme-li se vysledovat, jaké tělesné proporce byly v dějinách považovány za krásné, setkáme se s velkou rozmanitostí a variabilitou. **Starověké Řecko** preferovalo mužské atletické tělo, Římané kladně hodnotili štíhlost, ženy v období **gotiky** byly astenické, **renesance** dbala na širokou pánev a zaoblené tvary těla dané silnější vrstvou podkožního tuku. Tento přístup ještě zesílil v **baroku**, kdy krása znamenala silná stehna, plná břicha a objemná ňadra. **Klasicismus** nejprve obdivoval ženy křehké, bledé, subtilní, **polovina 19. století** však upřednostňovala postavy celkově mohutnější, s většími obvodů prsou a boků. Kyprost byla doporučována i tehdejšími lékaři a Manetova *Olympia* z roku 1836 byla dokonce na pařížském *Salonu* odmítnuta. Obraz byl označen za obscénní, mimo jiné proto, že modelka nebyla dostatečně kyprá, a obraz proto nemohl být považován za erotický.

Výrazný zájem o vzhled, ale především idealizaci ženské postavy s sebou přineslo **20. století**. Idealizace štíhlosti se datuje přibližně od 20. let 20. století, kdy se měnila i móda, například se zkracovaly sukně. Po první světové válce se na čas ujal styl zvaný *flapper*, který diktoval chlapeckou postavu s plochou hrudí. To dávalo vyniknout rovným šatům se sníženým pasem. Změnu módy ovlivňovala nejen postupná ženská emancipace, ale i úspěšná marketingová politika rozrůstajícího se módního průmyslu.

Poválečná **40. a především 50. léta** zaznamenala všeobecný návrat k preferenci plnějších ženských tvarů. Za ideální byla považována postava ve tvaru přesýpacích hodin – plné boky a ňadra, úzký pas. Touto postavou se pyšnila například americká filmová hvězda Marilyn Monroe, která se stala idolem své doby, a to i v tehdejší Československu. Její výrok: „Jednou z nejlepších věcí, která se mi kdy stala, bylo to, že jsem ženou. A tak by to měly cítit všechny ženy.“ byl odrazem jejího skutečného života, v němž záleželo pouze na výsledku, kvůli kterému se občas vyplatilo nedržet se striktně pravidel, odlišit se od jiných, riskovat a občas také i prohrávat.

Zlom nastal v **60. letech**, kdy na scénu přišla Twiggy. Tato britská modelka, herečka a zpěvačka, vlastním jménem Lesley Hornby, se se svou výškou 168 cm a váhou pouhých 42 kg stala novým ideálem krásy a definitivně nastolila vládu kultu štíhlosti, která trvá dodnes. Ve stejné době byly uvedeny do módy bikiny, jež se lépe vyjímaly na štíhlé postavě. Twiggy, která pocházela z dělnické rodiny, se tak stala symbolem splněného snu o úspěchu, bohatství a možnosti uniknout z původního prostředí, pakliže člověk dokáže ovládnout a zkotit své tělo. 60. léta však odstartovala i největší nárůst poruch příjmu potravy – bulimie a anorexie – u ženské populace.

V **70. a především v 80. letech** se ke štíhlosti přidal i požadavek na plná ňadra, což byl vinou hubnutí i na nechtěných místech často nedosažitelný ideál, který dal po všemožných dietách a cvičeních vznik **estetické chirurgii**.

Estée Lauder kdysi řekla, že „...neexistují ošklivé ženy, jsou jenom ženy, které se o sebe nechtějí starat, nebo si myslí, že nejsou atraktivní.“ Právě média – televize, časopisy, filmy, internet – dnes určují, co je krásné a přitažlivé, a co nikoliv. Záleží však na příjemcích těchto informací, zda se tomuto diktátu podřídí. Tlak médií je silněji vyvíjen na ženy než na muže. Obraz ženy v módních časopisech čtenářky přesvědčuje o tom, že pouze štíhlá, upravená a úžasně vypadající žena je inteligentní, uznávaná, přitažlivá a pochopitelně i zdravá, zatímco muži bývají zobrazováni s běžnou tělesnou hmotností a v běžném oblečení. Důsledkem toho se ženy často snaží změnit tělo nepřetržitými dietami a zapomínají na to, že každý člověk má jinou přirozenou hmotnost a jiný tvar postavy, který vyhovuje jeho tělu.

Kromě kultu štíhlosti je v současnosti prosazován také kult mládí, kdy se téměř každá žena v dnešní postmoderní společnosti snaží vypadat mladší, než opravdu je. Jak říká Mary Kay Ash, zakladatelka kosmetické společnosti Mary Kay a jedna z nejúspěšnějších amerických podnikatelek: „Žena, která na sebe prozradí svůj věk, již na sebe může prozradit cokoliv.“ Podle Estée Lauder, další podnikatelky z oblasti kosmetiky, kterou časopis *Time* v roce 1998 zařadil mezi dvacet největších obchodních géníů 20. století, je věk ženy dokonce „nejvíce střežené tajemství ode dne D“.

Snaha o fyzickou proměnu prostřednictvím estetické chirurgie v podobě zvětšování či zmenšování prsou, změny postavy pomocí liposukce nebo jiné formy úprav, například očí nebo nosu, jsou sice účinné, ale vždy je třeba mít na zřeteli, že duše a tělo by měly stát ve vzájemné harmonii. Ne náhodou proto mnozí estetičtí chirurgové tvrdí, že **mezi jejich pacienty je více psychopatů než v jakémkoliv jiném oboru.**

Rozličné kultury, odlišné zvyky

Soňa Štroblová

Skotu se vždycky zdá, že za řekou je tráva šťavnatější.

TAMILSKÉ PŘÍSLOVÍ

S proměnlivostí pojetí krásy v jednotlivých historických obdobích se také pojí její odlišné vnímání v rozličných kulturách.

Za jedny z nejkrásnějších jsou považovány ženy z **Indie**, které celosvětovou soutěž krásy Miss World vyhrály hned pětkrát. Postavení indické ženy ve společnosti je však nezáviděníhodné, přestože v bollywoodských filmech, což je obdoba filmů hollywoodských, se objevují krasavice, které umí tančit, mají perleťovou pleť, pyšní se bílými zuby a pevnými černými vlasy. V reálném životě má však indická žena jediný úkol, a to porodit syna a starat se o rodinu. Nesmí se odhalovat a nosit třeba plavky.

V **Japonsku** jsou považovány za znaky krásy labutí šíje, drobná ňadra a porcelánové tváře připomínající panenky. Mimořádná péče o zevnějšek a vystupování má v Japonsku dlouholetou tradici, a dějiny zdejší ženské krásy se tak staly věrným zrcadlem japonské společnosti. Drobná, bledá a tichá, takový byl původní japonský ideál a i dnes je, z pohledu ženské krásy, důležité spojení krásy duševní a tělesné. Původně byl hlavní kosmetickou pomůckou pudr, veliká péče byla věnována vlasům a účesům, prsa měly ženy převázána

pásem obi. Ideál ženské krásy v Japonsku bezezbytku naplňovaly *gejši* – společnice mužů, které uměly tančit, zpívat a konverzovat.

V **Číně** ženy dbají především na vosí pas a historicky daným atributem krásy jsou i malá chodidla, podle jedné z císařských milenek, která měla tak malé nohy, že se mohla pohybovat jen velmi pomalu, což její chůzi dodávalo zvláštní křehký půvab. Z toho vzešla bolestivá a hrůzná tradice umělého mrzačení nohou, kdy děvčátka od čtyř do sedmi let podstupovala jejich obvazování a někdy i lámání, aby do budoucna byla dostatečně atraktivní. Pro čínský ideál krásy je důležitá i bělostná pleť a oči mandlového tvaru.

Také v současném **Egyptě** jsou ženy posedlé tělesnou dokonalostí. Ladné křivky, provoněná kůže, dokonalé nalíčení a až přehnaná péče o vlasy, to vše, společně s módní černou barvou s nádechem do modra, jsou atributy současného pojetí tamní ženské krásy. Důraz je kladen především na oči, prvek známý z mnoha vyobrazení vládkyně starověkého Egypta, tehdy zvýrazněné černou obrubou, dnes často pomocí permanentního make-upu.

V **Africe**, kde chodí ženy s odhaleným poprsím, je důraz kladen především na hýždě, které jsou naopak zakryté a představují hlavní erotický symbol. O postavení ženy ve společnosti vypovídají bílé zuby, účes nebo henou prováděné tetování. Důležitým prvkem ženského vzhledu jsou především doplňky a šperky. Například v africké **Etiopii** si ženy z kmene Surmů a Mursi vkládají pod spodní ret hliněné, dřevěné nebo keramické destičky, které se nazývají labrety, aby se spodní ret vytáhl do požadované délky a mohl se pod něj vložit talířek. Talířky se po čase vyměňují za čím dál větší, a čím větší talířek ženu zdobí, tím je považována za krásnější a pro svého muže atraktivnější.

Na hranicích **Thajska a Barmy**, v oblasti tzv. Zlatého trojúhelníku, žijí v několika vesnicích kmene Kayanů (nazývaných též Padaung) „žirafí“ ženy. Jejich poznávacím znamením, a často i jediným způsobem obživy, protože za fotografií s těmito ženami se platí nemalé částky, je neuvěřitelně dlouhý krk ovinutý mosaznými kroužky. Ty tlačí hrudní koš a klíční kosti, a krk se tak opticky prodlouží až na dvojnásobnou délku. Čím delší krk, tím je žena považována za krásnější.

Lidé modifikovali všemožné části svého těla v průběhu celé historie a nejinak je tomu v případě uší. Řada kultur zdobí ušní boltce náušnicemi, velkými kousky šperků, plugů nebo tunelů, které jsou zhotoveny z různých materiálů, jako je dřevo, akrylát, ocel, silikon nebo dokonce sloní kost a drahé kovy. Toto zdobení je dnes běžné nejen v Evropě a Asii, ale bylo a stále je výrazně používáno mnoha především africkými kmeny. Tak například masajští muži a ženy v Keni nosí v ušních boltcích šperky ze slonoviny, dřeva a trní jako symbol krásy, duchovna a síly.

V **Turecku**, které se rozkládá na dvou kontinentech, je ideál ženské krásy ovlivněn také tímto faktem, a to mnohem více, než by se mohlo na první pohled zdát. Dochází zde ke střetu dvou zcela odlišných kultur, kdy ve velkých městech sledují dívky moderní trendy, jež přicházejí ze západních zemí, ale na vesnicích se stále dodržují zvyky charakteristické pro islámské země. Součástí sídla panovníků na Blízkém východě byl v minulosti harém, v němž se počet konkubín počítal na stovky. Dnes v běžném životě záleží více na vlastnostech a dovednostech ženy než na jejím fyzickém vzhledu. Je tomu tak navzdory iluzi, která vznikla v 70. letech 20. století v Yeşilçam (turecká obdoba Hollywoodu), kde producenti filmů vytvářeli ideál krásy v podobě okatých, dlouhovlasých, snědých a štíhlých krasavic.

V **Brazílii** se za přitažlivější považují velké boky, kulatá kolena a žensky výrazná stehna. Pro brazilské ženy je to stejně důležité jako velikost ňader. Karneval v Riu de Janeiru je toho příkladem a ženy se na něj připravují i pomocí různých zákroků estetické chirurgie (výplně prsou, hýždí, úpravy obličeje).

Americké a britské studie ukazují odlišné vnímání tělesné krásy u Afroameričanů, Hispánců a Asiatů žijících ve **Spojených státech** nebo ve **Velké Británii**, kdy obecně platí, že v těchto minoritách jsou za přitažlivější považovány ženy plnějších tvarů a postavy, než je ideál majoritní populace. Tento rozdíl však začíná postupně mizet kvůli požadavkům majoritní společnosti na ženské tělo a krásu vůbec. To se netýká pouze žen imigrantek, ale přejímání norem krásy a hodnot euroamerické společnosti mění ideál krásy i v zemích, které se donedávna řídily pouze vlastními normami. Příkladem mohou být moderní asijské ženy, které si nechávají přeoperovat oční víčka a upravovat nos dle evropského typu, nebo černošky, které používají žehličky na vlasy či bělící krémy. Historická proměnlivost představy ideálního těla a interkulturní studie dokládají správnost hypotézy, že **krása je sociální konstrukt proměnlivý nejen časově, ale i místně.**

Mužská krása

Soňa Štroblová

Krása je potřeba na svatbě, rozumu každý den.

TAMILSKÉ PŘÍSLOVÍ

Antropologické výzkumy vypovídají o odlišných preferencích a různé intenzitě vnímání krásy u pohlaví. U některých etnik se muži zdobí více než ženy. Například pro africké Masaje představuje muž vrchol tělesné estetiky, u Maorů se muži oproti ženám zdobí tetováním, které je propracovanější a složené z většího množství blízko sebe vykreslených tahů, u kmene Wodabé v Nigérii ženy dokonce volí nejkrásnějšího muže kmene. Podobné soutěže mužské krásy však dnes existují po celém světě.

Měřítka mužské krásy se stejně jako u žen stále mění. Za dokonalou formu je v estetickém vnímání považován tvar, který nejvíce lahodí lidskému oku, tedy symetrický a harmonický. Na tom se shodují nejen umělci a filozofové, kteří žili 4 000 let př. n. l., ale dokazují to i desítky současných výzkumů. Sochaři klasického období starověkého Řecka hledali symetrii a sochali dle tehdejšího kánonu především mužská atletická těla, která oplývala dokonalou symetrií. Lysippos, dvorní sochař Alexandra Velikého, přišel s následující představou o ideálních proporcích: hlava se do těla musí vejít osmkrát. To však samozřejmě nestačí, protože správnou délku musí mít i končetiny a trup v poměru k délce nohou. Protože antičtí umělci, a o mnoho století později i jejich renesanční následovníci, ke kterým patřil například Leonardo da Vinci, byli často také vášnivými matematiky, měřili nejrůznější typy lidí, počítali a poměřovali jednotlivé hodnoty, jež pak průměrovali. Výsledkem bylo dokonalé tělo, které lahodí každému oku. Podle těchto výpočtů vytvořil Michelangelo svého *Davidu* a z nich také vznikl pojem *zlatý řez*.

Od té doby se představa o tom, jak má vypadat ideální muž, mnohokrát změnila a často velmi razantně. **Počátkem 20. století** ženy obdivovaly šarmantní pány, kteří byli

oděni v oblecích šitých na míru, měli kulaté břicho a hlavu jim pokrývalo málo vlasů.

V 60. letech byli žádoucí muži s image „hippie“ – vysocí, štíhlí chlapi s dlouhými vlasy, **v 70. letech** se u nás stal symbolem krásy Vinnetou v podání Pierra Brice a Old Shatterhand Lexe Barkera či zpěvák Karel Gott. V téže době se ve světě objevil kult osobnosti, kdy symbol mužské krásy začali představovat zpěváci a herci. Do hledáčku se tak dostal Elvis Presley, John Travolta, později Brad Pitt nebo Michael Jackson.

Mezi přední idoly patřil i Marlon Brando, Humphrey Bogart, James Dean, Paul Newman, Robert Redford nebo třeba Sean Connery a George Clooney. Ti všichni oplývají charismatem a mužskou krásou jako antické ideály. V současné době nám módní návrháři předkládají po vzoru řeckého krasavce Adonise klasickou muskulaturu s nádechem metrosexuality – příklady budiž Domenico Dolce, Stefano Gabbana nebo Calvin Klein.

V 90. letech nebyl ideál krásy pro muže tak významný jako dnes, protože popularita se rodila v televizi a důležitým rysem bylo charisma nebo talent. **Dnes** je však televize úzce spjata se světem módy a módních časopisů. Módní průmysl tak udává ideální míry a nejen herci, ale často i fotbalisté a další sportovci, se stávají modely a díky své slávě tím pádem i součástí mediálního světa. Důležitou roli při vytváření idolů hraje marketing, který dokáže, třeba jen na čas, vytvořit mediální hvězdu z člověka bez talentu a charismatu, jak dokazují různé talentové soutěže a reality show. Jak říká Andy Warhol: „Každý si jednou užije svých patnáct minut slávy.“

Ženy, na rozdíl od módního průmyslu, však stále považují za atraktivního muže, který o sebe přiměřeně dbá. Proto společnost dnes na muže vyvíjí stejný tlak, kterému jsou ženy vystavovány již po mnoho let, a stejným směrem se začíná soustřeďovat také obchodní, kosmetický a zábavní průmysl. To, co bylo v minulém století zcela nemyslitelné, je dnes normální, a možností estetické chirurgie muži využívají stále více. Díky tetování a dalším úpravám **tak společnost často akceptuje i typy mužů, které byly** v minulosti pro ženy zcela nepřijatelné.

Jak a proč stárneme

Jan Měšťák

Mládí nekoupíš, stáří neprodáš.

RUSKÉ PŘÍSLLOVÍ

Mnohé ženy jsou stále krásné i v době pokročilejšího věku, aniž by podstoupily nějaký chirurgický zákrok. Záleží na způsobu života. Některé ženy vůbec nelpí na tom, jak vypadají, ve vztahu k jejich prostředí to není důležité. A potom jsou jiné, které navštěvují fitness centra, pracují na sobě, pečují o sebe a mají snahu udržet si vzhled i kondici. Často je to i záležitost profesní, protože profesní motivace se v plastické chirurgii současnosti odráží stále více.

Tržní hospodářství sebou bohužel nese jednu skutečnost, a to že stáří je handicap. Efektivní řešení rozporu mezi psychickou svěžestí a tělesným stárnutím nabízí plastická chirurgie. Naší snahou by mělo být, abychom každému, koho operujeme, zlepšili sebevědomí a spokojenost sama se sebou. Obrovským přínosem je estetická chirurgie pro ženy například v showbiznisu. Umožňuje jim pokračovat v umělecké dráze, kde je dobrý vzhled samozřejmou součástí jejich image. Mnohé ženy mají sice pravdu, když říkají, že mohou stárnout důstojně, ale ty chápou, že jde o ukončení určité životní etapy a jsou smířené s tím, že už nenastane žádný pozitivní posun. Stojí tak v protikladu k ženám, které mohou i nadále pokračovat v úspěšné životní dráze.

Ale i pro muže může být s narůstajícím věkem estetická chirurgie určitým přínosem. Udržování dobré fyzické kondice a duševní svěžesti doplňují příchodem na pracoviště estetické chirurgie za účelem provedení operace povadlých horních a dolních víček, případně operace obličeje. Často je to však spojeno se vznikem nového partnerství s podstatně mladší druhou polovičkou.

Je zcela jasně patrné, že ženy stárnou jinak než muži a že stárnutí se u každého z nás projevuje jinak. Proto se estetická chirurgie vedle chirurgických oprav vrozených deformací (odstáté uši, ustupující brada, velký, deformovaný nos, malá ňadra a podobně), zaměřuje na zlepšování či odstraňování změn souvisejících se stárnutím.

Stárnutí u žen ovlivňují dva hlavní faktory – geny a hormony. S věkem se zhoršuje kvalita kůže, snižuje se její elasticita, dochází k nestejnomyšernému ukládání pigmentu (stařecké skvrny), vlasy začínají více vypadávat a jsou méně kvalitní. Další změn bychom našli celou řadu. Tyto hormonální změny však mají i závažnější negativní vlivy v souvislosti s kardiovaskulárními onemocněními, osteoporózu a vznikem některých rakovinových onemocnění, jež jsou vyvolána nedostatkem ženských hormonů.

Stárnutí u mužů také ovlivňují geny a hormony, ale liší se průběhem. Hladina hormonů se u mužů snižuje postupně a něco takového, jako je hormonální přechod (náhlé ukončení tvorby hormonů), u nich prakticky neexistuje. Stárnutí přichází pozvolně a poněkud později než u žen. Ke společným znakům stárnutí – od čtyřicátého roku věku – patří snižování tělesné výšky, cca o 1,5 mm ročně, ubývání množství tělesné vody, a zatímco dříve lidé většinou ve stáří na váze ztráceli, nyní vinou stravy a životního stylu přibývá starších obézních lidí.

Historie plastické chirurgie

Jan Měšťák

Kde je vůle, tam je i cesta.

G. B. SHAW

Dějiny plastické chirurgie jsou staré jako léčení samo. Dlouhé trvání lidského snažení o navrácení přirozeného vzhledu obličeje a těla dokládají četné historické nálezy. Byly to především úrazy nosu, které stály u zrodu plastické chirurgie. Nos jako esteticky nejvýznamnější část obličeje, mohl být poraněn při boji s nepřitelem, mohl být uříznut jako trest a způsob označení odsouzence nebo s úmyslem zohavení zajatce. A někdy roli sehrála prachobyčejná lidská zlomyslnost.

První záznamy o plastických operacích staré více než pět tisíc let pocházejí z Indie. V knihách encyklopedie *Ayurvéda* se píše, že příslušníci kmene Koomasů odedávna zhotovují nosy z kůže tváře nebo čela zlodějům, kterým byl nos uříznut za trest. Také ve staroegyptském papýru, vzniklém tři tisíce let před našim letopočtem, čteme nejasný návod, jak učinit starého muže mladým.

Na přelomu našeho letopočtu římský spisovatel a lékař Aulus Cornelius Celsus v díle *De re medica* popsal plastiky nejen nosu, ale i rtů a boltců. Nalezeme zde také první zmínku o operaci rozštěpu rtu. Ve 3. století našeho letopočtu velmi podrobně popsal rekonstrukční postupy v obličeji indický lékař Sušruta. Velmi zajímavé jsou také jeho poznatky k výchově nových lékařů: „Jen spojení chirurgie a medicíny vytváří dokonalého lékaře. Lékař, jemuž se znalosti jednoho nebo druhého odvětví nedostává, je podoben ptáku s jedním křídlem.“ V pozdějších obdobích se objevují zprávy o nových rekonstrukčních postupech, a to především v 15. století v Itálii, kde byla v té době medicína na poměrně vysoké úrovni. Později následovaly také další země.

Za počátek nové éry v plastické chirurgii lze považovat období první světové války, kdy dochází k prudkému rozmachu v mnoha zemích v důsledku potřeby řešit těžká válečná poranění. O významu, jenž byl v této době plastické chirurgii přisuzován, svědčí i další skutečnost, že v roce 1930 byla založena Francouzská společnost plastické a estetické chirurgie, v roce 1931 Americká společnost plastické chirurgie a další následovaly v řadě zemí. První mezinárodní kongres plastické chirurgie se konal v roce 1933 v Paříži.

Podobný trend rozvoje plastické chirurgie přinesla i druhá světová válka. Po jejím skončení vznikaly odborné ústavy plastické chirurgie ve všech zemích, v Anglii a Americe dokonce u každé větší nemocnice. Od roku 1946 vycházel odborný časopis plastické chirurgie *Plastic and Reconstructive Surgery*. V roce 1955 byla obnovena Mezinárodní společnost plastické chirurgie, která svůj první sjezd uspořádala ve Stockholmu za ohromné účasti chirurgů z celého světa. Plastická chirurgie se tak stala plně uznávanou součástí preventivní léčebné péče.